

INGEZONDEN.

AANTOONEN VAN TUBERKELBACILLEN IN LUMBAAL VOCHT.

Naar aanleiding van de casuïstiek van P. MUNTENDAM JR. in het *Nederl. Tijdschrift voor Geneeskunde* van 2 Januari 1926, acht ik het van belang het volgende mede te deelen.

Het kan van belang zijn theoretisch, zoowel als practisch, met zekerheid te weten, of iemand, die na verschijnselen van meningitis is overleden, werkelijk aan *tuberculeuse* meningitis heeft geleden of niet. Het vinden van tuberkelbacillen in het cerebrospinale vocht moet als bewijzend worden aangenomen voor het bestaan van een meningitis tuberculosa. Blijkens de ervaring gelukt het vinden der bacillen in het vocht tijdens het leven verkregen zeer vaak niet, na den dood echter kan men zonder schade een lumbale punctie doen en dan gelukt het bijna steeds wèl de bacillen te vinden. Om dit met getallen te kunnen aantonen heb ik de lijkopeningsverslagen van ons instituut van No. 6251 tot 8238 (een willekeurige groep dus) nagezien en nu het volgende gevonden. In deze reeks van lijkopeningen kwam 25 maal meningitis tuberculosa voor. Hiervan waren er 4, waarbij noch klinisch, noch na den dood lumbale punctie was verricht. Zes maal was de punctie klinisch niet en na den dood wel verricht met positief en éénmaal met negatieven uitslag. Drie maal was het onderzoek klinisch negatief uitgevallen en na den dood niet verricht. Éénmaal was het onderzoek in beide bevallen positief, éénmaal negatief, doch waar het ten slotte op aankomt is, dat in 9 gevallen het onderzoek na den dood positief was, terwijl het niet gelukt was tijdens het leven tuberkelbacillen te vinden. Waarschijnlijk zou men in alle gevallen wel, ook klinisch de bacillen kunnen vinden, als men genoeg tijd en geduld bezat (zie stelling VII proefschrift van J. M. KOOY, 26 November 1919). Maar het schijnt toch wel, dat, òf omdat de patholoog-anatoom het allerlaatste tijdperk te zien krijgt, òf omdat na den dood de bacillen misschien „los laten”, deze veel gemakkelijker te vinden zijn na den dood, dan tijdens het leven van de lijder aan meningitis tuberculosa.

Amsterdam, 8 Januari 1926.

FOKKE MEURSING.

DE ONREGELMATIGE POLS ALS VERSCHIJSSEL BIJ ENCEPHALITIS EPIDEMICA.

In het *Nederl. Tijdschrift voor Geneeskunde* van 2 Januari 1926 heeft HANNEMAN geschreven, dat volgens zijn ervaring een onregelmatige pols vaak voorkomt bij encephalitis epidemica.

Het verschijnsel van onregelmatigen polsslæg werd door JANZEN en mij niet waargenomen, en wordt ook in de literatuur niet als eenigszins kenmerkend opgegeven. Zoo vermeldt NELIS 1): Soms komt polsvertraging of polsversnelling voor; meestal is de pols regelmatig en versneld in overeenstemming met de eventueele temperatuursverhoging. In 100 gevallen vond NELIS zelf slechts tweemaal afwijking in den polsslæg, n.l. 2 maal verlangzaming. ACHARD 2) vermeldt alleen, dat er tegelijk met myoclonieën extrasystolae kunnen voorkomen, doch zegt overigens hetzelfde als NELIS. Zeer opmerkelijk is het dus, dat HANNEMAN zoo vaak een onregelmatigen pols waarnam. Ik zou het zeer op prijs stellen, indien ook anderen hun bevindingen op dit punt konden mededeelen. In elk geval is nu wel duidelijk, waarom wij dit verschijnsel niet bij die in het diagram aangegeven, opnamen.

Utrecht, 9 Januari 1926.

L. BOUMAN.

1) VAN BOECKEL, BESSEMAN, NELIS, *l'Encéphalite léthargique*.
2) *l'Encéphalite léthargique*.